

VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄR

EESTI PANGA HINNANG VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄRALE (III KV 2024)

2021.–2022. aasta kiire laenukasvuga seotud riskide tõttu tõstis Eesti Pank vastutsüklilise kapitalipuhvri määra 1,5%ni, et tugevdada pankade vastupanuvõimet. Uus määr hakkas kehtima 1. detsembril 2023. Kuigi võlakasv on Eestis praeguseks vähenenud, tuleb varem kuhjunud riskide vastu kindlustamiseks siiski endiselt puhvrit hoida.

Puhvri määra põhjendus: reaalsektori laenukasv on viimase aasta jooksul olnud mõõdukas ja tsüklilise riski kuhjumise oht on vähenenud. Kuigi arvutuslikult on võlakasvu aeglustumine võrreldes pikaajalise nominaalse SKPga vähendanud puhvri võrdlusmäära 1%ni, on pankade laenuportfellis tähtjaks tasumata laenude ja mittetoimivate laenude osakaal edasi suurenenud, mistõttu valitseb endiselt laenukahjumite tekkimise risk. Seepärast on praegu põhjendatud, et pangad hoiaksid ka edaspidi selle riski võimaliku realiseerumise katteks 1,5% suurust vastutsüklilist kapitalipuhvrit.

- Kohaldatav vastutsüklilise kapitalipuhvri määr: **1,5%**
- Võlakasvu ja pikaajalise nominaalse SKP kasvu vahe: **-4 pp**
- Võla ja SKP suhtarv: **110%** (muutus kvartalis -0,1 pp, muutus aastas +0,7 pp)
- Võrdlusmäär: **1%** (sh tsükliline komponent 0%)

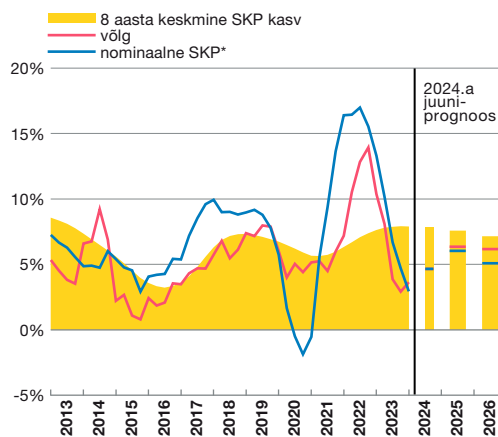
Reaalsektori võlg kasvas 2024. aasta esimeses kvartalis aastataguse ajaga võrreldes 3,6%, mis on aeglasem kui pikaajaline keskmine nominaalne SKP kasv (7,9%). Reaalsektori võlakasv on olnud pikaajalisest¹ nominaalsest SKP kasvust aeglasem juba kolm kvartalit järjest, mis näitab, et finantstsüklilist tulenevate riskide kuhjumine on Eestis peatunud. Eesti Panga juuniprognooosi järgi hakkab võla kasvutempo tänava taas kiirenema, kuid jääb pikaajalise nominaalse SKP kasvuga võrreldes lähiaastatel küllaltki mõõdukaks (vt joonis 1).

Reaalsektori võlakoormus 2024. aasta esimeses kvartalis märkimisväärselt ei muutunud.

Viimased neli kvartalit on reaalsektori võlakoormus ehk võla ja SKP suhtarv püsinud 110% taseme juures. Eesti Panga juuniprognooosi järgi hakkab võlakoormus lähiaastatel nominaalsest SKPst kiirema võlakasvu tõttu vähehaaval taas suurenema ning kasvab prognoosi järgi 2026. aasta lõpuks ligi 112%ni.

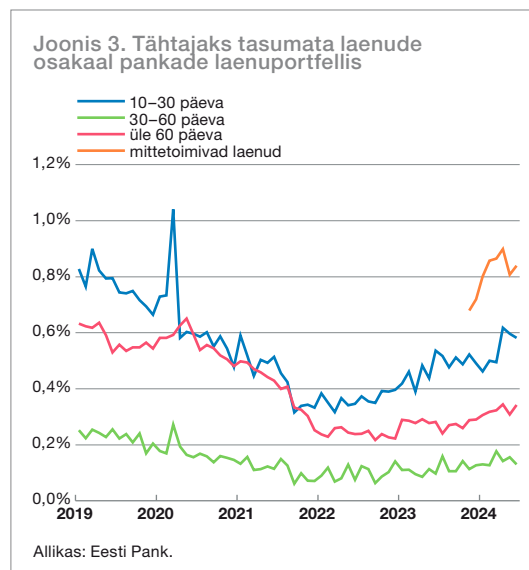
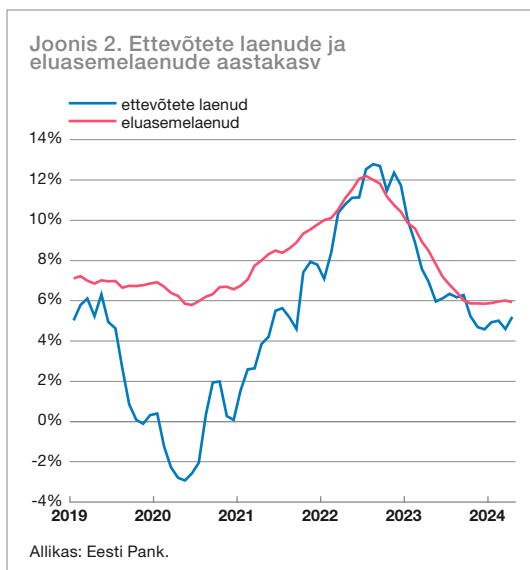
Kogu reaalsektori laenuaktiivsus on olnud väiksem kui aasta eest. Pangandusstatistika järgi võtsid ettevõtted ja majapidamised 2024. aasta esimeses kvartalis uusi laene 1% ja teises kvartalis 2% väiksemas mahus kui aasta tagasi. Laenuaktiivsuse vähenemise taga on olnud eeskätt ettevõtted, kelle uute võetud laenude maht oli 2024. aasta teises kvartalis 5% väiksem kui aasta tagasi. Samal ajal väljastati uusi laene majapidamistele teises kvartalis 11% suuremas mahus kui aasta eest. Ettevõtete laenu- ja majapidamiste eluasemelaenude portfelli aastakasv püsis esimese poolaasta lõpus 5–6% juures (vt joonis 2).

Joonis 1. Reaalsektori võla ja nominaalse SKP aastakasvu prognoos

* 4 kvartali SKP libisev aastakasv.
Allikad: Eesti Pank, statistikaamet.

1 Eesti Pank on vastutsüklilise kapitalipuhvri hinnangus kasutanud pikaajalise SKP kasvuna viimase kaheksa aasta keskmist nominaalset SKP kasvu, mis aitab tasandada kasvutempo lühiajalist heitlikkust.

Baseli pangajärelevalve komitee meetodika alusel arvatud nn standardne võla ja SKP suhtarvu lõhe oli 2024. aasta esimese kvartali lõpus –5 protsendipunkti. Eesti Panga kasutatav täiendav lõhe oli –10 protsendipunkti. Võla ja SKP suhtarvu negatiivne lõhe tähendab, et võla ja SKP suhtarv on selle meetodika järgi praegu võlakoormuse pikaajalisest trendist madalam, mistõttu on Baseli meetodikale vastav puhvri võrdlusmäär 0%. Ettevaates on Eesti Panga juuniprognooosi järgi oodata, et võla ja SKP lõhe hakkab järk-järgult kahanema ning muutub 2026. aasta lõpuks positiivseks.

Tähtajaks tasumata laenude osakaal pankade laenuportfellis jätkas üle kahe aasta kestnud majanduslanguse taustal 2024. aasta teises kvartalis kasvamist. 2024. aasta juuni lõpus ulatus üle 60 päeva viivises olevate laenude osakaal pankade laenuportfellis 0,3%ni (vt joonis 3) ning mittetoimivate laenude osakaal 0,8%ni. Kuigi senine tase ei ole ajaloolises võrdluses kõrge, viitab see siiski sellele, et laenuvõtjaid, kellel on laenude teenindamisega raskusi, on rohkem kui kahe aasta eest. Seni kestnud trend ei anna alust arvata, et laenude tasumise probleemid juba taandusid. Seega valitsevad endiselt laenukahjumite tekkimise riskid.

Kokkuvõttes järeldeb Eesti Panga 2024. aasta septembrikuisest hinnangust, et tsüklilise riski edasise kuhjumise oht on küll vähenenud, kuid praeguses majanduskeskkonnas on oht, et laenude teenindamise võime halveneb edasi ja seega suurenevad ka pankade laenukahjumid. Seepärast on põhjendatud, et pangad hoiaksid ka ettevaates 1,5% suurusel vastutsüklilist kapitalipuhvrit.